

UNA COL·LECCIÓ per Josep Lluís Viciano Agramunt

A finals dels anys cinquanta, gent del Centre Excursionista de Castelló acompanyem dos membres del C.M.V. en una visita a la cova de les Maravelles. Un d'ells, originari de Castelló però que viu a València, té certa veterania en la cosa de l'espèleo i pren part en curssets i fa alguna conferència. Per això, en un moment del recorregut, arreplega alguns pisòlits per a mostrar-los en les seues xarrades.

Així s'inicia el meu interès pels pisòlits i tota mena de formacions lliures, ensems que la col·lecció que els anys i la curiositat per tot allò que forma part del món subterrani han ajudat a formar. És un conjunt d'espeleotemes solts, des del pisòlit estricte, més conegut per "perla de les cavernes", a les pedres concrecionades, amb el suport a penes emmascarat per les formacions que el cobreixen.

Cova del Barranc

Cal dir que en el camp de l'espeleologia el col·leccionisme de formacions lliures és el menys agressiu per a la cavitat, i més si hi segueixes certes pautes i sols n'arreplegues algunes mostres, sense exhaurir els nius, jaciments, etc., i deixes la cova o avenc sense que es note massa el teu pas per sota terra.

Dels pisòlits s'ha parlat sovint de la seua raresa, però quan coneixes millor les cavitats t'adones que són rares les que no en tenen; potser el que es vol dir és que són rares les peces bones, les esfèriques, molt regulars, aporcellanades, les formes perfectes, extraordinàries, que es veuen en les fotografies de les publicacions espeleològiques, però cal tindre en compte que en la imperfecció està la varietat i això és el que busca qualsevol col·leccionista.

Així la col·lecció la formen oòlits, pisòlits, pedres concrecionades i qualsevol mena d'espeleotema format sobre un suport lliure, generalment algun granet de pedra però també sobre argila o qualsevol altre material. Com s'ha dit abans, sense les peces extraordinàries d'altres llocs, però és la col·lecció possible que es pot fer ací, a la nostra terra, amb cavitats més aviat modestes però on no sol faltar mai alguna peça, encara que siga poc aparent.

Com s'ha dit, qualsevol material hi pot fer de nucli.

Generalment aquest és mineral, però també en trobes sobre matèria vegetal, com els que formalment semblen bols minúsculs, formats sobre mig pinyol de lledó. Una mostra en poden ser els trobats a la cova de la Ferrera, a Eslida. També els cilíndrics, formats sobre trossets de jonc trobats a la Fuente del Río de Torralba. Sobre fusta, trossets de rama de pi, n'hi ha a l'avenc del Boveral, a Benifassà.

Formats sobre os, grossos, n'hi ha a la cova del Drac, també a Benifassà. Més menuts a la cova de la Mola de Fanzara. Com a curiositat n'hi ha un que va créixer sobre un crani de musaranya, aquest de la cova de la Ferrera.

També són curiosos els formats sobre algun testet de terrissa, del bronze en el cas d'una de les cavitats de la Peña del Turio, a la ratlla de Fanzara i Espadilla. Sobre testos ibèrics, en el cas de la Sima de les Pedroses, a Lluçena. I sobre medievals islàmics, a la cova de l'Ocre, del mateix terme.

Les textures de les formacions lliures són molt variades, des de les llises, lluentes, a les mates, punxoses, polsoses, etc.

Pel que fa a la tipologia, una gran part són irregulars. Com a curiositat en tenim uns menuts, cònics, com formats per algun moviment de l'aigua, trobats a la cova dels Bartols, d'Aín. També uns polièdrics d'una de les cavitats del Pla dels Avencs, a la ratlla de Cabanes i la Poble Tormesa.

Dels anomenats de "caputxa", descrits per AUROUX (1985), n'hi ha de formats sobre argila a les coves del Carbo, de Vilafermosa. De la Cueva del Barranco del Olmo d'Aiòder se'n coneixen amb part del nucli, gros, cobert per la "caputxa".

Com a curiositat per la seua raresa, també com una mena de "caputxa", tenim els formats sobre un nucli mineral no cobert del tot, formalment com uns fongs petits, trobats a l'avenc de la Llima del Palo, a Peníscola.

En algun cas la peça creix i pren pes, sense arribar a soldar-se al sòl. Un parell de mostres en poden ser l'una de la Cueva del Dinero, de Toga, grossa i pesada, i l'altra, en forma de llesca de meló, de la cova del Patxaco, a Suera.

Informació abundant sobre el tema se'n troba al treball d'ULLASTRE-MASRIERA (1973), on a més hi ha reunida una bibliografia exhaustiva.

Josep Lluís VICIANO AGRAMUNT

Bibliografia

- AUROY, Ll., (1985), "Concreciones pisolíticas en cavidades de Mallorca", ENDINS, 10-11.
 ULLASTRE, J., MASRIERA, A., (1973), "Morfogénesis de los oolitos y pisolitos de las cavernas", SPELEON, 20, 5-61.